

BYPLAN NYT

13. årgang, september 2015

3

TEMA:

DEN REGIONALE BY - GRÆNSELØS PLANLÆGNING

TRÆNGER DU TIL INSPIRATION?

LOKALPLANKVALITET OG BYKVALITET

26.-27. oktober i København

TEMADAG OM MODSTAND OG KONFLIKTER

12. november

ØKONOMI I BYUDVIKLING

12. november og 9.-10. december i Nyborg

BYKVALITET OG MOBILITET I BYOMDANNELSEN

30. november – 1. december i Hovedstadsområdet

Læs mere om kurserne på byplanlab.dk

Du kan stadig nå at
tilmelde dig
Byplanlaboratoriets
kurser i efteråret
2015

dansk byplan
laboratorium

LE34

Planlægning

Danmarks største rådgivende landinspektørvirksomhed.
Fra vores 25 kontorer i Norden er vi hver dag med
til at vise vejen for fremtidens store projekter.

Din samarbejdspartner indenfor områderne:

- Fysisk planlægning
- Projektledelse – fra projektide til vedtaget plan
- Visions og strategiplaner
- Analyser og brugerundersøgelser
- GIS - udvikling af digitale værktøjer

Bente Lindstrøm
Planlægger
Landinspektør
+45 4119 6904
bl@le34.dk

Indhold

TEMA: DEN REGIONALE BY - GRÆNSELØS PLANLÆGNING

Danskernes hverdagsliv er præget af mange typer flows, som går på tværs af administrative og fysiske grænser. På den måde er den regionale by en del af hverdagen for danskerne. Samtidig ændrer roller og magtforhold sig, når en række aktører indgår i forskellige mere eller mindre forpligtende samarbejder på regionalt niveau. Spørgsmålet er, om vi har de rigtige redskaber til at adressere regionale dagsordener?

- 4 KORT NYT
- 5 LEDER
- 6 KOMMUNE NYT
- 7 FREMTIDEN TILHØRER
STORBYREGIONERNE
- 10 HVERDAGSLIVET ER GRÆNSELØST
- 12 BYER I BEVÆGELSE
- 15 FRA ENERGI TIL ARBEJDSPLADSER
- 16 STOP DEN ENSIDIGE BEJLEN TIL
HØJTUDDANNEDE
- 18 ET SAMARBEJDE OM CENTRUM OG
PERIFERI
- 20 LAND OG BY ER DYBT AFHÆNGIGE AF
HINANDEN
- 22 VÆKST I HELE DANMARK
- 24 BYPLANPRISEN 2015
- 26 EFTER VALGET

Foto: Ny Øhlenschläger

Redaktion
Ellen Højgaard Jensen (ansv.)
Ny W. Øhlenschläger

Redaktionsadresse
Dansk Byplanlaboratorium
Nørregade 36
1165 København K
Tlf.: 33 13 72 81
Mail: nwo@byplanlab.dk
www.byplanlab.dk

Annoncer
nwo@byplanlab.dk,
bestilles senest
1. november 2015

Layout
Karen Christensen Design

Forsidefoto
Henrik Saxgren

Oplag
4480

Tryk
Handy-Print A/S

ISSN
1602-9038

Signede artikler står for
forfatterens regning, usignede
for den ansvarshavende
redaktørs regning.

Byplan Nyt 4-15 udkommer i
december 2015.

KORT NYT

BYHAVER BÅDE NYTTER OG KNYTTER

Byhaverne skyder op over hele landet. Henover sommeren har man kunnet følge dem på TV, og de findes endda på byens tage. Men byhaverne kan mere end at give folk jord under neglene. Når planterne spirer og gror opstår der på magisk vis samtaler mellem mennesker og der knyttes bånd på tværs af køn, nationalitet, alder og uddannelsesniveau. Derfor bruges byhaver i flere byudviklingsprojekter og almene boligområder til at skabe inkluderende fællesskaber.

[Læs om mere på dabboldig.dk](#)

Foto: Realdania By

ER DANMARK BLEVET FOR LILLE ?

140 procent! Det er facit, hvis man lægger alle parter krav og forventninger om anvendelsen af Danmarks areal sammen. Alle kan ikke få deres ønsker opfyldt. Der er behov for en afklaring og planlægning.

Teknologirådet og Aalborg Universitet samarbejder om projektet: "Prioritering af Fremtidens Arealanvendelse i Danmark" og de har netop udgivet deres første rapport.

[Læs mere på tekno.dk](#)

POPULÆRE HAVHAVER

Interessen for at udskifte jord under neglene med våde hænder er stigende. Alene sidste år blev der givet fem nye tilladelser til at producere muslinger og tang på rekreativ basis. I dag er der dermed syv aktive havhaveforeninger fordelt over hele landet med hver 100-200 medlemmer.

[Læs mere på byplanlab.dk](#)

YDEROMRÅDER PÅ FORKANT

Er beskæftigelsen højest i byerne eller landdistrikterne? Det og meget andet kan du få svar på i rapporten Det lokale Danmark, der er udgivet af kampagnen Yderområder på forkant. Rapporten viser blandt andet, at der bliver født flest børn i de store byer, og at modne borgere søger til yderområderne. Ser man derimod på den enkelte kommune, så tjener befolkningen i landdistrikterne mest. Det er i øvrigt også i landdistrikterne, at beskæftigelsen er størst.

[Læs mere på paaforkant.dk](#)

Foto: Dansk Byplanlaboratorium

FREMTIDSSIKRING AF VELFÆRDSBYEN

Modernismens montagebyggeri fra 60'erne og 70'erne rummer ofte gode planløsninger, men er mest kendt for boligsociale problemer, dårligt indeklima og et monotomt udtryk. En ny eksempelsamling fra foreningen Bæredygtige Byer og Bygninger demonstrerer, hvordan en holistisk renoivering kan fremtidssikre velfærdsstatens første boligmasse.

Læs mere på fbbb.dk

17,6 KM FLYDENDE TUNNELDESIGN

I designet af Femern tunnelen har ressourceoptimering og sikkerhed været i højsædet. Blandt andet derfor kan tunnelelementerne flyde ud til deres nedsænkingsplads. Sikkerheden i tunnelen skærpes gennem brug af lys og billedeffekter. Undervejs passeres 22 forskellige farvezoner og bevægelige billeder. Tilsammen skulle det gerne give bilisterne en fornemmelse af at køre i et åbent landskab samt fastholde deres opmærksomhed.

Læs mere på femern.dk

Foto: Femern

DANSKERNE ELSKER ROBOTTER

84% af danskerne har et positivt eller meget positivt syn på robotter, mens gennemsnittallet i EU er 64%. Vi er dog stadig lidt skeptiske når det gælder droner og selvkørende biler. 66% af danskerne føler at droner truer deres privatliv og 48% er ikke glade ved tanken om at skulle lade sig transportere i selvkørende biler.

Læs mere på ing.dk

Leder

Grænseløs planlægning

"Hvis vi puljer vores kræfter, står vi stærkere" Sådan forklarede Thistedes borgmester Lene Kjelgaard Jensen for nylig baggrunden for at etablere Business Region North Denmark. Det nordjyske samarbejde blev en realitet ved årsskiftet og det er et af rigtig mange eksempler på, at strategisk regionalt samarbejde for alvor er sat på dagsordenen.

Ved at pulje kræfterne rettes blikket mod, hvordan by og land kan udvikle sig som hinandens forudsætninger. Derfor er det yderst positivt at se, hvordan de lokale og regionale politiske kræfter nu kombinerer et bæredygtigt lokalt selvstyre med en fælles strategisk dagsorden, der knytter vores byer og regioner tættere sammen i en international kontekst.

» Så meget mere kan det undre, at det store perspektiv er fraværende i den aktuelle debat om planloven. Her hænger debatten ofte fast i retorikken omkring by mod land og bliver et langt stykke ad vejen båret af enkeltsager.«

Så meget mere kan det undre, at det store perspektiv er fraværende i den aktuelle debat om planloven. Her hænger debatten ofte fast i retorikken omkring by mod land og bliver et langt stykke ad vejen båret af enkeltsager. Vi burde være mere optagede af, hvordan vi aktivt kan arbejde hen imod at etablere funktionelle urbane regioner, sådan som Greg Clark peger på i dette nummer af Byplannyt. Hans budskaber ligger i lige forlængelse af pointen fra Thistedes borgmester.

Den nationale planlægning bør understøtte de mange perspektivrige initiativer, vi ser på regionalt og fælleskommunalt niveau. Den næste landsplanreddegørelse kunne med stor fordel tage udgangspunkt i de funktionelle byregioner. Hvis alle kommuner konkurrerer, skaber vi så de optimale rammebetingelse for den udvikling, vi ønsker? Det tror jeg ikke. Jeg tror at vi skal diskutere hvordan en ny, fleksibel planlov kan bidrage til at se på tværs af kommunegrænserne. Det gælder f.eks. når vi taler klimatilpasning, infrastruktur, detailhandel og turisme.

Det håber jeg vi får en god debat om på årets byplanmøde i Guldborgsund, Lolland og Vordingborg. Måske ses vi. Ellers fortsætter vi debatten.

Maj Green

Formand for Dansk Byplanlaboratorium

KOMMUNE NYT

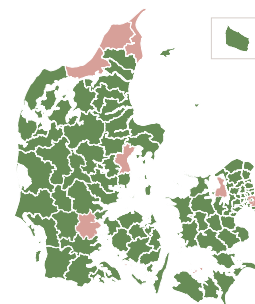

Foto: Grænsesforeningen

CHRISTIANSFELD OG PARFORCESKOVEN ER VERDENSARV

Design og planlægning er kodeord i både Brødremenighedens by i Christiansfeld og Parforceskoven i Nordsjælland, som begge er blevet udnævnt til Verdensarv af UNESCO-komiteen.

Christiansfeld er grundlagt af de såkaldte herrnhutere og byen er opkaldt efter Christian VII, der gav tilladelse til byggeriet. Byen er bygget efter den model, som Brødremenighederne efterhånden anlagde alle deres byer efter. Man kan genkende strukturen i hele verden. Christiansfeld er et velbevaret fysisk vidnesbyrd om kristne, etiske principper udtrykt gennem byens plan, dens arkitektur og håndværk.

Parforceskoven blev designet af Christian 5. i 1680'erne for at opnå optimale betingelser for parforcejagt. En jagtform hvor ryttere og hunde jager et kronvildt til udmattelse, hvorefter kongen eller den fornemmeste gæst dræber dyret med sværd eller spyd. Der findes nu 7 danske lokaliteter på UNESCOs verdensarvsliste: Vadehavet, Stevns Klint, Roskilde Domkirke, Kronborg Slot og Jelling Monumenterne.

Læs mere på kulturstyrelsen.dk

BYGGEMODNING I FINGERPLANENS NYE BY

Byen Vinge er et af Danmarks største byudviklingsprojekter på bar mark. Når den er fuldt udbygget vil den rumme ca. 20.000 indbyggere, en helt ny S-togsstation, skole, daginstitutioner, idrætshaller og andre offentlige faciliteter. Vinge ligger i Frederikssund Kommune med mulighed for at pendle til København, men byen bliver ikke en traditionel forstad. Helhedsplanen viser en tæt by med mange forskellige spændende by- og landskabsrum og håndtering af regnvandet på overfladen.

Læs mere på Vinge.dk.

DOKK1

Dokk1 er et nyt samlingssted i Århus. Det ligger i forlængelse af åen og er en del af det store byudviklingsprojekt Urban Mediaspace. Dokk1 indeholder borgerservice, bibliotek, møderum, foredragssal, cafe og legeplads. Allerede fra åbningsdagen kunne bilister parkere deres biler i et topmoderne fuldautomatisk p-anlæg med plads til 1000 biler.

Læs mere på dokk1.dk

Foto: Schmidt Hammer og Lassen

TRE NYE STEDER I NORDJYLLAND

I Nordjylland er der indviet tre nye projekter med udgangspunkt i Realdania kampagnen: Stedet tæller. I Blokhus, der er en klassisk feriedestination, har man hævet kvaliteten i bymidten ved at styrke Blokhus Bæk, i Løkken er det gamle moleleje blevet renoveret, og ved Jyske Aas er der skabt et oplevelsesbælte, som formidler områdets særlige natur og kulturhistorie.

Læs mere på Realdania.dk

Foto: Realdania

CIRKELBROEN FORBINDER INDERHAVNEN

København har fået en ny cykel- og gangbro over Christianshavns kanal. Den er et kunstværk i sig selv og er designet af den dansk-islandske kunstner Olafur Eliasson. Med sine høje master og 5 forskudte cirkelformede platforme har den klare referencer til sejlskabe og Christianshavns historie.

Læs mere på dac.dk

Fremtiden tilhører storbyregionerne

Engelske Greg Clark er hovedtaler på årets Byplanmøde, og han tror på en fremtid for Danmark, hvor vi satser på regional planlægning – men ikke nødvendigvis i den form vi kender.

Af Ulf Joel Jensen

an er strategisk rådgiver for Verdensbanken. Har arbejdet tæt sammen med nogle af verdens største byer. Er gæsteprofessor ved flere universiteter – og så er han en meget varm fortaler for strategisk regional planlægning i et både nationalt og internationalt perspektiv. For ifølge Greg Clark er forandring den eneste konstant i vores verden: Alting ændrer sig over tid og den strategiske planlægning er den eneste måde, vi som samfund kan klæde os på til udviklingen.

”Den strategiske, regionale planlægning er et uhyre vigtigt redskab. Af hensyn til klima og miljø. Men også hvis man skal imødegå en øget social ulighed, som selv i en skandinavisk samfundsmodel er en reel risiko. Og endelig er planlægningen væsentlig af hensyn til den generelle økonomiske udvikling: Hvad er det, vi ønsker at tiltrække, at nedtone, at udvide? Hvordan vi vil balancere den stigende specialisering i samfundet med ønsket om diversitet og flere muligheder? Der skal vi sætte ind med strategisk planlægning for at styre udviklingen”, siger Greg Clark.

Et tvetydigt begreb

Det er imidlertid en udfordring, fortsætter Greg Clark, at selve begrebet *regional planlægning* kan tolkes i mange forskellige retninger:

”Ordet *region* kan betyde mange forskellige ting. I Verdensbankens øjne er en region det samme som et

” Hvordan vil vi balancere den stigende specialisering i samfundet med ønsket om diversitet og flere muligheder? Der skal vi sætte ind med strategisk planlægning for at styre udviklingen.

Greg Clark har forsket i regional udvikling på Columbia University og London School of Economics. Han har fungeret som rådgiver for blandt andet New York City, Sao Paolo, Johannesburg, Rio de Janeiro, London og Barcelona. Han er gæsteprofessor ved flere universiteter og har haft fremtrædende roller hos organisationer som OECD og Verdensbanken. Læs meget mere på www.gregclark.com

subkontinent – fx Nordeuropa. I Rusland anskuer de en region som en af deres tidligere sovjetrepublikker – altså en politisk defineret størrelse. I USA er en region et område omkring en af deres større byer. I Canada er det et område med et selvstændigt økosystem. Og selv i et lille land som Danmark har man flere forskellige opfattelser af begrebet,” siger Greg Clark.

Tilsvarende med *planlægning*. På den ene side kan det handle om traditionel byplanlægning – den specifikke anvendelse af udpegede landområder. På den anden side har man forretningsverdens mere strategiske forståelse af ordet – og endelig er der også den strengt økonomiske planlægning, som man kender den fra planøkonomiernes forsøg på at styre produktion og forbrug.

”Kombinerer man de forskellige betydninger af ordene, får man mange forskellige fortolkninger af begrebet *regional planlægning*”, siger Greg Clark med et glimt i øjet. Men: ”Der er også alvor i udsagnet. For regional planlægning har reelt mange forskellige former, lige fra den lidt gammeldags arealanvendelse til en mere plastisk og dynamisk udvikling af storbyregionerne. Og de mange forskellige tolkninger har hver deres værdi og funktion i hver deres virkelighed”.

Fremtiden ligger i byen

Ifølge Greg Clark kan de mange forskellige former for regional planlægning sagtens fungere side om side. Alligevel er han ikke i tvivl om, at vi i den vestlige verden gradvist bevæger os væk fra den topstyrede planlægning af anvendelsen af arealer. I stedet peger kompasnålen ifølge Clark mod moderne storbyregioner, hvis strategier i hvert fald delvist opstår nedefra og er styret af økonomi, befolkningens behov mv.

”De moderne byregioner formes af den centrale bys specifikke behov. Det vil sige, at regionen formes efter byens supplychains, dens interne infrastruktur – og dens eksterne, hvor byen fungerer som en adgangsport til resten af verden. Det er en anden og mere dynamisk definition på en region end den traditionelle, man bruger i fx Danmark. Det, der er behov for i de nye storbyregioner, er en fremadrettet, integreret, samarbejdende planlægning, som ikke nødvendigvis er tæt topstyret”, siger Greg Clark.

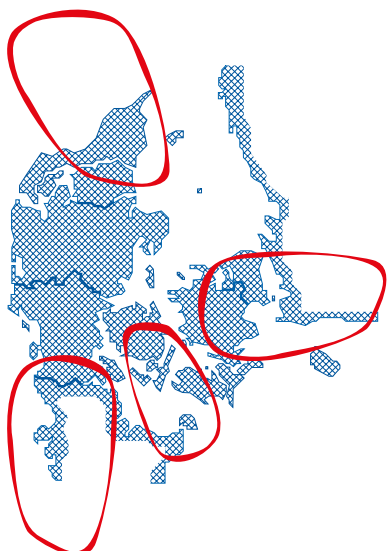
...Men der er håb for resten af landet

Ifølge Greg Clark har vi aktuelt to forholdsvis velfungerende storbyregioner i Danmark – omkring hhv. København og Århus – og desuden har Aalborg potentialet til at udvikle sig til en tredje. Men hvad så med resten af landet?

”I regioner uden en stor by skal man arbejde med et styrket samarbejde mellem de mellemstore byer. Man skal tilbyde valgmuligheder for borgerne – frem for at øge konkurrencen mellem de enkelte bysamfund. Tænk hele tiden i borgernes behov: Far arbejder måske ét sted, mor et andet – og børnene går i skole et helt tredje. Det skal infrastrukturen i regionen tage højde for. Regionen skal snarere være formet af borgernes behov end af geografiske definitioner eller gamle politiske beslutninger”.

Endelig er der også yderregionerne, som er domineret af små bysamfund. Denne type region har brug for støtte og en vis grad af topstyring. Her er potentialet for en bottom-up udvikling nemlig væsentlig mindre – alene af den årsag, at befolkningen er mindre. Og skulle den danske regering gøre alvor af sine overvejelser om at nedlægge de fem nuværende regioner, så har særligt yderregionerne behov for, at der etableres et alternativ, som kan styre udviklingen, siger briten.

” De moderne byregioner formes af den centrale bys specifikke behov. Det vil sige, at regionen formes efter byens supplychains...

Tag stilling!

Skal Danmarks store byer rykke tættere sammen? Eller skal man i stedet øge konkurrencen mellem regionerne og orientere sig internationalt mod hhv Berlin, Oslo, Hamburg og Malmø? Det bør vi ifølge Greg Clark tage stilling til.

” Et land som Danmark er på en måde udfordret af geografien. Egentlig er landet for lille til overhovedet at operere med flere storbyregioner.

Tættere bånd mellem de danske byer?

Greg Clark understreger, at det i et internationalt perspektiv er storbyregionerne, som er i fremgang. Defineret som en funktionel urban region. Tæt befolket, med høj grad af viden, koncentreret økonomi, god infrastruktur og med indbyggede klimatiske og miljømæssige fordele.

”Et land som Danmark er på en måde udfordret af geografien. Egentlig er landet for lille til overhovedet at operere med flere storbyregioner. Man burde skæve til Holland eller Schweiz, hvor de større byer i begge lande er tæt forbundet indbyrdes. De samarbejder og understøtter hinandens funktioner – og fungerer reelt som én region i hvert land. Der ser geografien jo lidt anderledes ud i Danmark”, siger Greg Clark og fortsætter:

”Men man kan aktivt arbejde hen imod at knytte storbyerne tættere sammen. Fx med en fast forbindelse over Kattegat, som vil nedsætte afstanden mellem København og Århus betragteligt – og naturligt skabe en videre forbindelse til Aalborg”.

Samarbejde er vejen frem!

Og det er lige dér strategien, planlægningen og ikke mindst politikerne bliver centrale aktører. For selvom Greg Clark er varm fortalere for at lade de faktiske behov styre udviklingen, så er der også brug for en kontrolleret proces baseret på aktiv stillingtagen.

Hvad vil vi egentlig i Danmark? Vil vi skabe tættere bånd og nære samarbejder mellem de danske (stor-)byer? Eller snarere øge konkurrence mellem dem – og lade byerne

Greg Clark om Danmark

Verden har store forventninger til Danmark. Vi forventer et land med høj levestandard, en attraktiv livsstil, et velfungerende samfund, der tager hensyn til klima og miljø. I er mestre i den skandinaviske model, og verden forventer, at I er af de 10 mest udviklede samfund i hele verden.

Er det også virkeligheden? I har aktuelt fem nationale regioner. Men i mine øjne mangler de i nogen grad gennemslagskraft og måske også kompetencer. I stedet kunne I satse mere på at udvikle jeres urbane kraftcentre, hvor den store økonomiske vækst ligger:

København står naturligvis stærkest i billedet med en stærk international identitet. Ledende på bæredygtighed og miljø. København er på mange måder en indflydelsesrig by; mange lader sig inspirere af byen. Denne udvikling skal man naturligvis fastholde og udvikle.

Århus er i en stærk udvikling. Byen har arbejdet for at styrke sit brand i resten af verden, men regionen står generelt noget mere anonymt end København. Der er en politisk konsensus omkring de industrier, man ønsker at satse på, men jeg savner en klar politisk agenda for Århus-regionen.

Aalborg står svagest i billedet af de tre, men dog stadig forholdsvis klart. Man har arbejdet med at modernisere byen, men har endnu ikke for alvor positioneret regionen i resten af verden. Man kan ikke længere bare leve højt på, at man har enkelte store virksomheder, et fantastisk universitet, en stor havn eller lignende.

orientere sig mere internationalt via udbyggede bånd med Malmø, Stockholm, Oslo, Hamburg?

”Uanset hvilken vej, man ønsker at gå, så kommer vi ikke uden om, at størrelse faktisk betyder noget – også for regional planlægning og for byregioner. Derfor vil der – uanset hvilken model, man vælger – være brug for at samarbejde og skabe forbindelser med andre bysamfund. Simpeltthen for at imødekomme befolkningens behov for og ønsker om både mere diversitet og højere grad af specialisering”, slutter Greg Clark. •

HVERDAGSLIVET

Byplan Nyt har talt med Line, Jan og Paul, der krydser bygrænser, regionale grænser og landegrænser uden at tænke over det. Hverdagslivet følger relationer, job og interesser.

Af Anne Mette Ehlers

LINE HAR HJEMME PÅ EN HÅNDBOLDBANE

Mandag og tirsdag træner jeg i Nykøbing Falster. Torsdag og fredag træner jeg i Brøndbyhallen i København. Efter skole fylder vi privatbiler eller vores minibus med spillere og kører til København på lidt over en time. Efter træning er det bad og hjemad. Jeg er hjemme hos mine forældre igen ved 20-21 tiden. Transport er rutine og slap-af-tid. Hvis jeg ikke selv kører, snakker, sover, hygger eller lader jeg op. Andre laver lektier i bilen. Jeg tænker aldrig over, hvilken kommune eller region jeg er i, jeg skal bare til træning. Mit netværk af veninder er ikke bundet af geografi, de er fra håndbold, folkeskole og gymnasium.

Hvis jeg vil shoppe og bruge penge, kører jeg til København i weekenden med min mor eller en veninde. Mangler jeg bare en mascara er det

i Nykøbing. Jeg elsker håndbold og hører hjemme på en håndboldbane, men jeg vægter også min uddannelse. Fortsætter håndboldkarrieren er det svært at sige, hvor jeg ender. Det kommer an på, hvor jeg får tilbud fra klubber. Danmark er ikke det største land, og der er mange uddannelsessteder fordelt over det hele, så jeg nemt kan kombinere de to ting.

Line Werngreen, 20 år, er professionel håndboldspiller i Nykøbing Falster Håndboldklubs ligatrup og har netop afsluttet sin gymnasiale uddannelse på Nykøbing F. Katedralskole.

Planlæg både til højmobile og lavmobile

Professor ved Center for Mobilitet og Urbane Studier, Institut for Arkitektur og Medieteknologi, Ole B. Jensen:

Jan, Line og Paul er et lærestykke i, hvordan mennesker bevæger sig inden for bystrukturerne efter deres behov. Vi kan lave gode byer med god

transport og tæt til skole og arbejde. Men borgerne krydser de grænser, vi har lagt, når de realiserer deres mobile hverdagsliv efter de aktiviteter, der passer til deres livspræferencer.

Alle tre er tidstypiske højmobile og har succes med deres grænseløse mobilitet. Men i Danmark findes også en anden virkelighed, hvor mange er

langt mere statiske. Byplanlægningens opgave er at inddrage både de højmobile og de lavmobile. Mobilitet er ikke kun et gode og en retting, det kan give utilsigtede konsekvenser som trængsel og negative effekter for miljøet.

ER GRÆNSELØST

JAN ER, HVOR DER ER MENNESKER OG BRUG FOR EN SMED

Jeg bor i Holstebro og er oprindeligt fra Nederland, som jeg flyttede fra i 1972. I Danmark har jeg boet i Espergærde, Flyng, Vejle, Holstebro, Struer og Holstebro igen. Det er groft sagt, for jeg er også flyttet inden for byerne. Job og kærlighed kan få mig til at flytte, hvis der samtidig er et hus, der er til at betale. Mit hjem er hele Danmark. Fordi jeg har flyttet meget, har jeg venner overalt. Jeg er tilpas udadvendt og siger "Jeg er Jan, hvem er du?"

Min Toyota Corolla er altid fyldt med værktøj til de mange projekter, jeg er involveret i. I Struer er jeg med i Nordvestjysk Fjordkultur, en forening for folk med interesse for gamle træskibe. Det er venner fra tiden i Struer, som har lokket mig med.

Nu passer jeg foreningens hjemmeside og klubblad sideløbende med sejlads og smedearbejde. Om sommeren sejler vi, om vinteren går vi i værkstedet. På lørdag skal vi til kapsejlads fra Jegindø Havn og sidste måned var det Venø Rundt. Lokalt er jeg aktiv i grundejerforeningen, og jeg har lige involveret mig i et projekt i Harlingen i Nederland, hvor vi bygger en kopi af et ekspeditionsskib fra 1496. Jeg er også med i restaureringen af en vandmølle i Lemvig. Jeg er ikke bundet af nogle lokalgrænser. Jeg er der, hvor der er behov for en smed, og hvor der er mennesker.

Jan Paarlberg, 65 år, er pensioneret kleinsmed, og bor sammen med Ingrid i et parcelhus i Holstebro. Jan involverer sig i mange projekter: Her er han (th) med Peter Kok fra foreningen Nordvestjysk Fjordkultur i Struer.

PAUL BOR I KØBENHAVN OG ARBEJDER I MALMØ

Hver dag pendler jeg mellem København og Malmø med metro og tog. Mit liv og mine venner er i København. De gamle venner er spredt over hele byen, de stammer fra dengang vi boede her første gang og jeg havde job i tøjbranchen i København. Vores nye venner er naboerne. Vi har børn i samme alder, og så er det godt med venner tæt på. Vi har fællesspisning og børnene leger sammen. Min kones mor bor i Malmø og min mor en time derfra, så vi er tit i Sverige og besøge familien.

For mig er det at krydse landegrænserne ingen *big deal*. Vi vil hel-

lere bo her på grund af vores sociale netværk, og fordi København er en international by. Og så selvfølgelig fordi det er her, min kone arbejder. Det er superfedt at bo i København og arbejde i Sverige. Malmø ligger meget tæt på, det er som at pendle til Roskilde. Vi går lidt mod strømmen, da København har flere svenskere, som bor i Sverige og arbejder i København. En gang i mellem kører vi over broen til Sverige for at købe madvarer som Leksand knækbrød eller tyttebærsyltetøj.

Paul Persson, 40 år, er salgschef i Kvällsposten i Malmø og gift med Anna, som arbejder i København. Det svenske par har to børn på 4 og 7 år: Familien bor i et dobbelthus på Amager.

Flytninger til og fra Aarhus

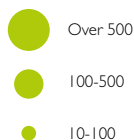
Flytninger til og fra Kolding

BYER I BEVÆGELSE

Byregioner.dk sætter fokus på de bevægelser, der binder landet sammen på tværs af by- og kommunegrænser. Hjemmesiden byregioner.dk blev lanceret i foråret 2015 af Region Syddanmark, og samtidig udgav Regionen og Ministeriet for By, Bolig og Landdistrikter publikationen "Byer i bevægelse". Den indeholder oplysninger om bl.a. pendlings og flyttemønstre i 13 danske byer og tegner et billede af en række egentlige byregioner. Bliv inspireret og læs mere på byregioner.dk.

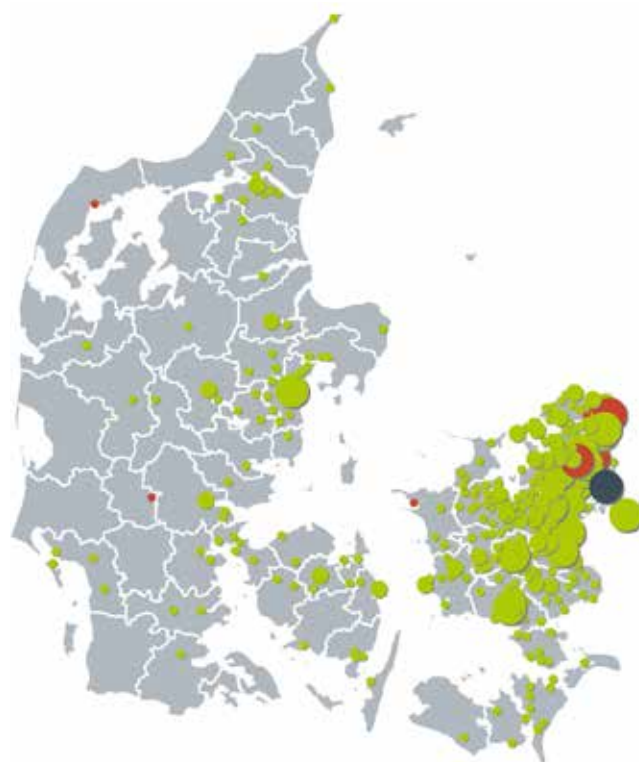
Nettopendling til kommunen 2011-2012

Nettopendling fra kommunen 2011-2012

Nettopendling København

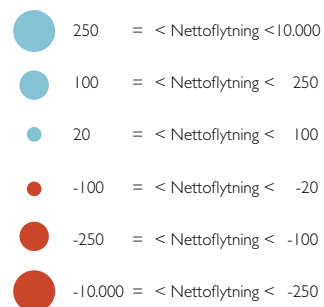
Flytninger til og fra Roskilde

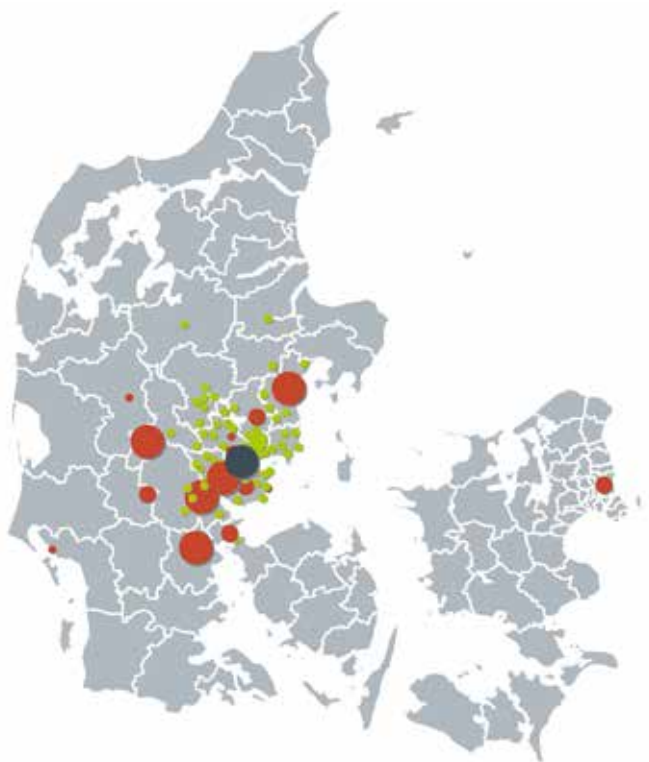
37 % er indpendlingen steget i Horsens fra 2003 til 2013. I København er den steget med

3,8 % i samme periode.

Nettoflytning til kommunen 2011-2013

Nettopendling Horsens

Nettopendling Odense

” Vi har allerede brugt rapporten rigtig meget. Vi har kopieret opslaget med Horsens og brugt det til at diskutere ud fra med byrådet og chefgruppen. Og så er det altid interessant at sammenligne sig med de andre byer

Lene Krogh, projektleder i Horsens Kommune

I Vejle kører man i gennemsnit **23,6 km** til arbejdet. I København kører man **12,5 km** og i Sønderborg **18,2 km.**

Bor man i Roskilde, kan man nå **834.000** arbejdspladser indenfor 60 min i bil.

Fra Esbjerg kan man nå **158.000** arbejdspladser og fra Kolding **418.000.**

MEASURE WHERE IT MATTERS

Rune Stig
Mortensen
Analysechef
Regional Udvikling,
strategi og Analyse,
Region
Syddanmark

Foto: Andreas Hvidt

projekt i 2015-16 med OECD om at analysere byregioner. Det havde By-Bolig og Landdistriktsministeriet og nogle af de største byer fået øje på, så da de til dialogen mellem minister og borgmestre manglede et vidensbaseret grundlag, var det naturligt at spørge os om et samarbejde.

med funktionelle byregioner. Altså hvor geografien er bestemt af den funktion, man ser på. Den er i mange tilfælde helt uafhængig af kommune- eller regionsgrænser.

Hvilken respons har I fået på materialet?

Vi har fået overvældende god respons og interesse, både fra kommuner og fra mange andre. Nogle kommuner har brugt materialet til at facilitere en politisk strategisk diskussion. Det er vigtigt, for mange taler om byregioner, men der er faktisk ikke så meget viden om dem. Og ofte mener folk noget forskelligt med det begreb. Med tallene tilbyder vi et fælles udgangspunkt for diskussionerne. •

Hvorfor har Region Syddanmark lavet analyser, der rækker langt ud over regionens geografi?

Skal vi følge logikken i et "byregionalt tanksæt", så skal analysen fange helheden og netop ikke stoppe ved de administrative grænser. I analyserne er bevægelserne mellem kommunerne i form af pendling og flytninger velbe- lyst med både kort og tal, og vi har et

Hvorfor spiller pendling og flytning så stor en rolle?

At det lige blev med fokus på pendling og flytninger skyldes, at disse tal måske er bedst til at give et hurtigt indtryk af, hvordan byregioner defineres af bevægelsesmønstre. Vi har arbejdet meget sammen med OECD, og deler deres perspektiv: Measure where it matters. Derfor kommer vi til at arbejde videre

Fra energi til arbejdspladser

Digestien ved Kappel. Foto: Vagn Nielsen.

En storstilet satsning på alternativ energi har gjort Lolland til kraftcenter for hele verden, når det handler om viden og erfaring med alternativ energi. Nu skal arbejdspladserne følge med energien.

Af Niels C. Svanborg

Når kinesere, japanere eller amerikanere vil vide noget om alternativ energi, tager de til Lolland. I 2007 besluttede kommunen med strategien 'Grøn Energi Lolland-Falster' at satse på alternativ energi. Men trods farven på strategien lå der bag beslutningen ikke kun et ønske om at producere grøn strøm.

"Det var og er en del af erhvervsstrategien i Lolland Kommune. Vi så på, hvad Lolland kan tilbyde, og her fandt vi, at vi har alt, hvad der er nødvendigt for at arbejde med alternativ energi, nemlig vind, vand og store arealer. Forhold, der giver nogle gode betingelser for at skabe et attraktivt og grønt erhvervsklima," siger Magnus Klamer, der er planlægger i kommunen og en af de centrale kræfter bag den grønne satsning.

Vil mere end at sælge strøm

Magnus Klamer ser Lolland som ikke bare et regionalt, men også et

nationalt og internationalt kraftcenter inden for alternativ energi.

"Vi vil mere end blot at sælge grøn strøm. Vi ønsker at skabe et godt klima for energiproducenter. Men der er ikke mange arbejdspladser i vindmøller eller i solpaneler, der producerer strøm. Derfor har vi satset på også at kunne tilbyde testfaciliteter til eksempelvis bølgeenergi og biomasse, så vi samtidigt tiltrækker knowhow og arbejdspladser," siger Magnus Klamer.

Han er sikker på, at det allerede har givet arbejdspladser, men næste skridt i strategien er, at den store energiproduktion skal trække endnu flere virksomheder og arbejdspladser til øen. Lolland vil ikke sende grøn energi ud af kommunen til spotpris for at drive arbejdspladser andre steder i regionen.

Henrik Høegh (V), der er viceborgmester i Lolland Kommune og formand for Teknik- og Miljøudvalget siger: "Vi producerer i dag tre gan-

ge så meget energi, som vi bruger i kommunen. Desværre har vi svært ved at finde lokale investorer til vindmøllerne, så indtægterne falder ikke indenfor kommunen. Skal vi rejse flere møller i kommunen, vil vi gerne have et større udbytte – enten ved selv at kunne aftage den billige overskudsstrøm eller tilflytning af nogle energitunge virksomheder".

"Lolland har plads til flere møller og kan producere mere strøm. Men lige nu får vi som kommune intet ud af det. Det skal være næste skridt i vores udbygning af den alternative energi i kommunen," siger Henrik Høegh og fortsætter:

"For os er blikket rettet mod hovedstadsregionen, fordi det er dertil, vi afgiver både borgere og arbejdspladser. Hovedstaden har omvendt også et behov for både arbejdskraft, fødevarer og ikke mindst energi. Det kan vi levere, men vi er nødt til at have et samarbejde om, hvad vi kan få ud af det," siger Henrik Høegh. •

STOP

den ensidige bejlen til højtuddannede

Alle griber efter det samme halmstrå: Akademikeren og den kreative. Men de er ikke nødvendigvis løsningen, når der skal skabes regional udvikling.

Af Tobias Moe

Siden den canadiske succesforfatter Richard Florida skrev den verdensberømte bog "The Rise of the Creative Class", har der været en tilbøjelighed til at overfokusere på den akademiske klasses evne til at skabe vækst og arbejdspladser. Det mener forfatterne bag en ny dansk undersøgelse af forskellige typer human kapital i regional planlægning. Den påviser nemlig en sammenhæng mellem en positiv jobudvikling og nogle helt andre faggrupper.

"Det har gennem mange år været anerkendt, både i Danmark og i resten af den vestlige verden, at højtuddannet arbejdskraft øger væksten. Og det

er ganske rigtigt, at der er en sammenhæng mellem, hvor den højtuddannede arbejdskraft er koncentreret, og hvor der skabes arbejdspladser. Det handler om innovation og konkurrenceevne, og det er folk med lange uddannelser gode til. Men vi mener, der er brug for at nuancere opfattelsen af, at det kun er akademikere, der kan skubbe til den regionale udvikling", forklarer Høgni Kalsø Hansen, lektor ved Københavns Universitet og forsker ved Center for Strategisk Byforskning, som har lavet undersøgelsen sammen med professor Lars Winther, Københavns Universitet.

Afhænger af regionen

I undersøgelsen har de to forfattere set på, hvordan uddannelsesniveaet i befolkningen fordeler sig geografisk, og hvordan de forskellige uddannelsesniveauer hænger sammen med jobvæksten og erhvervsstrukturen i forskellige typer af kommuner. I de store urbane regioner er der som forventet en høj koncentration af den kreative klasse, som er med til at generere flere arbejdspladser. Men i regioner, som ikke er kendetegnet af store byer, ser billedet anderledes ud.

"Mens der i storbyen er en bred vifte af forskellige jobmuligheder, så er de såkaldte yderkommuner præget af en monoindustriel erhvervsstruktur, som gør jobmarkedet mere ensrettet. Her har vi set en markant positiv sammenhæng mellem en øget andel af mennesker med mellemlange videregående uddannelser og vækst på arbejdsmarkedet", fortæller Høgni Kalsø Hansen. Det vil altså sige, at fx sygeplejersker, skolelærere eller diplomingeniører, som har i omegnen af fire års uddannelse, kan være lige så interessante at tiltrække for nogle regioner som de højtuddannede.

Samtidig viser undersøgelsen, at en høj andel af de lavest uddannede kan medføre en tilbagegang i den lokale jobudvikling.

” I kommunerne bør man tænke over, hvilke kvalifikationer hos arbejdskraften som de lokale virksomheder reelt har behov for, og hvordan de får stimuleret det behov bedst muligt.

Lektor Høgni Kalsø Hansen, Københavns Universitet

Table 1: The regional structure of educational levels in Denmark

	Urban		Intermediate		Rural		Peripheral		Denmark	
	% 2012	Δ 02-12	% 2012	Δ 02-12	% 2012	Δ 02-12	% 2012	Δ 02-12	% 2012	Δ 02-12
Basic school	24,1	-19,8	34,7	-22,1	35,8	-26,0	39,5	-31,2	29,5	-23,3
Vocational education	12,5	-1,7	18,4	3,0	20,1	1,2	23,1	-0,4	15,9	0,1
Vocational upper secondary school	0,7	-41,5	0,5	-41,1	0,5	-37,5	0,4	-44,7	0,6	-40,8
General upper secondary school	12,5	3,2	8,0	3,3	6,3	-0,3	5,4	-12,8	9,9	1,9
Short-cycle higher education	7,0	32,9	5,9	42,2	5,9	38,4	4,9	22,2	6,4	34,5
Medium-cycle higher education	22,6	14,8	24,2	20,9	23,8	17,6	21,1	8,2	23,0	15,8
Bachelor	4,4	64,6	1,4	97,6	1,3	83,9	0,9	67,2	3,0	68,3
Long-cycle higher education	14,5	50,2	6,6	53,0	6,0	47,8	4,5	13,7	10,6	48,6
PhD degree	1,6	91,4	0,3	119,3	0,3	95,2	0,1	64,1	1,0	92,3
Total	100,0	6,1	100,0	-0,3	100,0	-4,6	100,0	-13,6	100,0	0,7

Source: Statistics Denmark

Selvom godt 30 % af den danske arbejdsstyrke stadig har folkeskolen som højeste formelle uddannelse, markerer perioden fra 2002-2012 en tydelig bevægelse mod videnssamfundet. Særligt i de store byer er andelen af lavtuddannede faldet. De urbane regioner København og Østjylland har som de eneste oplevet fremgang på arbejdsmarkedet gennem en svær tid og der er således ikke tvivl om, at et højt uddannelsesniveau booster væksten i storbyer.

Yderområderne står, ikke overraskende, for det største samlede fald i arbejdspladser, men det er bemærkelsesværdigt, at der også her har været en procentuel fremgang i andelen af mennesker med mellemlange og lange videregående uddannelser. Den tendens har været omdrejningspunktet for de to forskeres undersøgelse.

Statslige arbejdspladser batter ikke

Politisk synes en del af svaret på yderområdernes problemer at være at flytte statslige institutioner til provinsen for at vende den negative spiral og skabe vækst. Temaet fyldte i hvert fald en del under valgkampen. Den nye regering har da også bebudet, at den vil se på muligheden for at flytte en række statslige job ud af hovedstaden – en stor del, som kræver højtuddannet og højt specialiseret arbejdskraft. Men set i lyset af undersøgelsen, vil det ikke gøre den store forskel, vurderer Høgni Kalsø Hansen:

”For den enkelte kommune, som får en ny, statslig arbejdsplads, vil det uden tvivl have en positiv effekt. Men det er formodentlig ikke nok

til at vende den generelle udvikling. Placering af statslige arbejdspladser på Lolland vil ikke betyde noget for fx Sønderjylland. Samtidig skal man overveje, hvem det er, man gerne vil have flytter til. Hvis en medarbejder på en statslig arbejdsplads, som fx Geodatastyrelsen, har en ægtefælle på samme uddannelsesniveau, så kan det være svært at overtale parret til at flytte, fordi der ofte ikke er arbejde at få til begge”, siger lektoren.

Opråb til fremtidens planlæggere

I stedet for at holde fast i forestillingen om akademikere som eneste attråværdige arbejdskraft, håber Høgni Kalsø Hansen, at undersøgelsen kan få politikere og planlæggere til forholde sig til de regionale kendetegn, før man bestemmer sig for, hvilke kompetencer der skal til for at skabe vækst. Kommunerne skal i højere grad lave strategier, som har afsæt i lokale kompetencer, end blot at gøre som alle de andre gør, mener forskeren:

”Mange griber efter det samme halmstrå. I kommunerne bør man tænke over, hvilke kvalifikationer hos arbejdskraften som de lokale virksomheder reelt har behov for, og hvordan de får stimuleret det behov bedst muligt. Udgangspunktet er, at man skal have nogle konkurrencedygtige virksomheder, og så skal der være et match mellem lokale jobbud og kompetencer”, slutter han. •

Kort om undersøgelsen

I undersøgelsen sammenlignes registerdata om den samlede danske arbejdsstyrke fra hhv. 2002 og 2012

Forskerne har sammenholdt oplysninger om borgernes uddannelsesniveau med fire typer af kommuner, opdelt efter erhvervsstruktur. Kun personer i beskæftigelse er inkluderet, og analysen bygger på arbejds- og ikke bostedskommune. Undersøgelsen peger på et behov for at gentænke begrebet *human kapital*. Håndværk, tekniske kompetencer og uformelle færdigheder har også betydning for virksomheders konkurrencedygtighed. Læs mere om undersøgelsen på www.byforskning.dk

Center for strategisk byforskning

Center for strategisk byforskning omfatter forskere fra Arkitektskolen Aarhus, Aalborg Universitet og Københavns Universitet. Centrets fokus er rettet mod de ændringer af vore byer, der viser sig som svækkelse af grænserne mellem byer og landskaber.

Dette er den tiende i rækken af artikler om centrets forskning. Se mere på www.byforskning.dk

Business Region North Denmark:

ET SAMARBEJDE OM CENTRUM OG PERIFERI

'Intet centrum uden en periferi, og ingen periferi uden et centrum'. Stadsarkitekt i Aalborg, Peder Baltzer Nielsen, indrammer med sætningen kernen i det samarbejde, der skal være drivkraften for vækst og udvikling i Nordjylland. Samarbejdet blev officielt skudt i gang i januar 2015 af 11 nordjyske kommuner og Region Nordjylland.

Af Niels C. Svanborg

Business Region North Denmark er den sjette i rækken herhjemme. Inspirationen kommer særligt fra Sverige, hvor Business Regionerne omkring Göteborg og Stockholm med succes har eksisteret i mere end 10 år. Den nordjyske Business Region North er knap nok et halvt år gammel. Alligevel kan stadsarkitekt i Aalborg, Peder Baltzer Nielsen, allerede både se konkrete resultater og navnlig store perspektiver i det nye samarbejde.

"Med samarbejdet erkender vi alle, at vi har brug for hinanden. At vi i Aalborg har brug for de omkringliggende kommuner, og at de mindre kommuner i regionen har brug for Aalborg. Den erkendelse er vigtig, og med Business Region North Denmark har vi et forum, hvor vi kan finde frem til en fælles forståelse for, hvordan vi skal skabe vækst og arbejdspladser i hele regionen", siger Peder Baltzer, der har en fortid som planchef og vicekommunaldirektør i Hirtshals Kommune. Han kender derfor diskussionen om Aalborg kontra de mindre kommuner i oplandet fra begge sider.

"Tilbage i 80'erne og 90'erne var der nok en tendens til at pege lidt fingre ad Aalborg og se det sådan, at byen sugede arbejdspladser og vækst

ud af de mindre kommuner. Det har ændret sig, og storbyens opfattelse af afhængigheden af de omkringliggende kommuner har ændret sig. Som planlægger i Aalborg Kommune er jeg i dag nødt til at tænke på udviklingen i hele regionen", siger Peder Baltzer og nævner som eksempel den kommende Aalborg Letbane, der skal stå færdig i 2021.

"Det handler ikke bare om at komme fra a til b, men også om den udvikling, der sker på selve strækningen. Den udvikling vil smitte af på hele regionen. I dag er der jo en pendling ind og ud af byen, og virksomhederne understøtter hinanden. Derfor vil netop en sammenhængende infrastruktur være vigtig for at skabe vækst og mobilitet i regionen, og særligt

her tror jeg, at Business Region North Denmark får stor betydning", siger Peder Baltzer Nielsen.

Stor beslutningskraft

Business Region North Denmark har efter det første halve leveår allerede flere konkrete resultater på CV'et: Et projekt skal forbedre bredbåndsforbindelsen i hele regionen og et andet, som udføres i samarbejde med Aalborg Lufthavn og Destination Nordjylland, skal øge turismen. Endelig skal en aftale om 1.000 nye studiejobs sikre, at flere vælger at blive i regionen efter endt uddannelse.

Netop de mange studiejobs er et godt eksempel på, hvad samarbejdet kan, mener Bjarne Jensen, der er direktør i REG LAB og medlem af

” Det, der kendetegner regioner med vækst, er ikke en bestemt beslutning, men at man har en væstkultur.

Bjarne Jensen, direktør i REG LAB

Foto:Tomasz Sienicki

Om Business Region North Denmark

Organisering:

Business Region North Denmark er et samarbejde mellem 11 nordjyske kommuner og Region Nordjylland. Foreningens bestyrelsen består af de 11 nordjyske borgmestre og regionsrådsformanden. Direktionen består af de 11 kommunaldirektører og regionsdirektøren.

Ud over den politiske ledelse har Business Region North Denmark nedsat et ErhvervsForum, der består af over 30 erhvervsledere. ErhvervsForum kan foreslå initiativer og indsatsområder for bestyrelsen samt kvalitetssikre konkrete projekter. Ud over ErhvervsForum kan samarbejdet nedsætte temagrupper og netværk.

Samarbejdet har et fælles sekretariat, som bemannes af en lang række medarbejdere fra kommuner og region.

Fokuspunkter:

De 12 aktører har fokus rettet mod fem fokuspunkter: Bedre infrastruktur, erhvervsudvikling, sikring af relevant arbejdskraft, øget internationalisering og tiltrækning af flere turister til Nordjylland.

Finansiering:

Finansieringen kommer fra kommunerne og regionen. Det årlige kontingent for kommunerne er 15 kroner per indbygger svarende til 8,7 millioner kroner og 9 kroner per indbygger i Region Nordjylland, svarende til 5,2 millioner kroner. I alt et årligt budget på i alt 13,9 millioner kroner.

ErhvervsForum i Business Region North Denmark.

”Vi har en meget positiv udvikling i antallet af uddannelsessøgende i regionen. Aalborg er blevet en vigtig uddannelsesby, men vi har en udfordring med at fastholde de unge når de har afsluttet deres uddannelse. Her ved vi, at studiejobs er med til at give de unge en større tilknytning til regionen og dermed fastholde dem som borgere efter endt uddannelse. Derfor har vi meget konkret indgået en aftale på tværs af både kommuner og erhvervsliv om at etablere 1.000 studiejobs, hvoraf de 500 jobs vil være i de 11 kommuner”, siger Bjarne Jensen.

Han nævner to karaktertræk ved

Business Region North Denmark, som han vurderer får stor betydning for samarbejdet og dermed udviklingen i regionen.

”Det ene er hastigheden med at træffe beslutninger. Vi kan stille diagnosen og hurtigere finde en løsning, som i eksemplet med flere studiejobs. Og vi skal ikke nødvendigvis samarbejde alle 12 parter hele tiden, men blot nogle enkelte kommuner, hvis der er behov for det. Det gør samarbejdet effektivt. Det andet er den fælles forståelse, som samarbejdet skaber. Det, der kendetegner regioner med vækst, er ikke en bestemt beslutning, men at man har en vækstkultur. Derfor kan samarbejdet i Business Region North Denmark blive vigtigt

for fortsat at udvikle den nordjyske vækstkultur, som vi allerede ser i Aalborg”, siger Bjarne Jensen.

Samme ønske om en fælles nordjysk vækstkultur har Peder Baltzer Nielsen.

”Vi lever i en verden, hvor den urbane udvikling er trækraften. Aalborg er et lokomotiv, der trækker væksten i hele regionen. Lokomotivet skal plejes og have pondus, men vi er fortsat afhængige af hinanden. I stedet for diskussionen om udkant og centrum vil jeg hellere tale om centrum og periferi. Der er intet centrum uden en periferi, og ingen periferi uden et centrum. Det handler Business Region North Denmark også om”, siger Peder Baltzer Nielsen. •

Bent Hansen,
formand for
Danske Regioner,
regionsrådsformand
i Region Midtjylland

Jens Stenbæk,
næstformand i
Danske Regioner,
regionsrådsformand
i Region Sjælland

Land og by

er dybt afhængige af hinanden

Af Laura Engstrøm

Der skal gøres noget ved skellet mellem land og by i Danmark, mener Bent Hansen og Jens Stenbæk, hhv. formand og næstformand i Danske Regioner. De har en lang række forslag til, hvordan det kan gøres.

Danmark er et lille land med små afstande. Alligevel er der en kløft mellem land og by. Det gavner ikke nogen, mener Bent Hansen (S), formand for Danske Regioner.

"Det er jo ikke sådan, at bare det går godt for de store byer, så drypper det på yderkanterne. Sådan hænger det jo ikke sammen", siger han.

De store byer og yderområderne er langt mere afhængige af hinanden, end de fleste forestiller sig.

"Væksten i byerne er en forudsætning for væksten på landet og vice versa. Man kan ikke bare skille det ad", siger Bent Hansen.

Jens Stenbæk (V), der er næstformand i Danske Regioner, er enig:

"Et eksempel er Novo Nordisk, som har en stor del af produktionen i Kalundborg. De har fine udbygningsmuligheder, en stor havn og et potentiale til at vokse endnu mere, hvis de rigtige muligheder er der. Men i dag pendler mange af akademikerne

mere end 1 ½ time hver vej, fordi der ikke er motorvej hele vejen til hovedstaden. Det er en udfordring.", siger Jens Stenbæk.

For lige som man ikke kan skille udviklingen i by og land ad, kan man heller ikke opdele vækst i 'viden' og 'produktion', mener Bent Hansen.

"Vi skulle nødig gentage, hvad der skete i '00'erne. Dengang troede man jo, at det var godt at outsource produktionen til lande som Kina, Indien og Polen, mens vi herhjemme skulle satse på det, vi var gode til, nemlig at få ideer. Men de gode ideer opstår der, hvor produktionen er. Produktionen er jo selve forudsætningen for videreudvikling af viden, derfor er det så vigtigt, at vi bibeholder produktionen og laver en kobling mellem vidensinstitutionerne og virksomhederne," siger Bent Hansen.

Flere broer

Vækst i Danmark handler ikke bare om at bygge bro mellem land og

by. Det handler også om at bygge bro mellem viden og produktion, og mellem højtuddannet arbejdskraft og virksomheder i yderområderne. Det har de blandt andet gjort i Region Sjælland, hvor studerende fra DTU er inviteret ud til store og mellemstore virksomheder i regionen.

”Det er vigtigt at få fat i de højtuddannede tidligt i deres uddannelsesforløb, så de ser, at der kan være spændende karrieremuligheder andre steder end lige der, hvor de er uddannet. Derfor har vi indgået aftaler om praktikophold for de studerende. De vil også kunne tilføje en viden, som virksomheden ikke har i forvejen og være med til at udvikle virksomheden på længere sigt,” tilføjer Jens Stenbæk.

Studerende samarbejder med virksomheder

I Ringkøbing-Skjern Kommune er det lykkedes at lokke en gruppe specialstuderende fra Århus Universitet til at bo på et nedlagt plejehjem, så de kunne skrive speciale i samarbejde med en lokal virksomhed. Ideen var, at de studerende kunne bidrage med viden til virksomheden, og at de studerende kunne se, at der måske var mulighed for et interessant arbejde det pågældende sted.

”Så ved man godt, at der nok er en af dem, der siger: ’Det her er ikke lige noget for mig’, men hvis der bare er en ud af to, der bliver i området bagefter, er det jo en succes”, siger Bent Hansen og tilføjer, at ordningen har trukket endnu flere specialestuderende til.

Et samarbejde med kommunerne er også nødvendigt, hvis man vil tiltrække den højtuddannede ar-

bejdskraft til yderområderne. I Esbjerg mangler off shore industrien for eksempel ingeniører, der for det meste er bosat i det østlige Danmark. Her er der til gengæld arbejdsløshed blandt ingeniører.

”Vi skal lave udviklingsplaner i samarbejde med de offentlige institutioner. En ingeniør har måske en familie, måske en kone, der er sygeplejerske, og så handler det om, om man kan skabe en arbejdsplads til hende også. Så bliver det måske interessant at flytte til Esbjerg,” siger Bent Hansen.

Fire betingelser

Ét er brobygningen mellem højtuddannede og virksomheder i de mindre byer, noget andet er den basale infrastruktur. Fire betingelser skal være opfyldt for at skabe og bibeholde vækst i yderområderne, siger Jens Stenbæk:

” Væksten i byerne er en forudsætning for væksten på landet og vice versa. Man kan ikke bare skille det ad.

Bent Hansen

”Hvis vi skal have land og by til at hænge bedre sammen, skal det være nemt at uddanne sig, det skal være let at få et arbejde, og at det skal være nemt at komme til og fra. Og ikke mindst let at komme på internettet”.

Han mener, det er en god ide at flytte statslige arbejdspladser til provinsen som f.eks. at flytte til Fødevarestyrelsen til Region Sjælland og Energistyrelsen til Esbjerg.

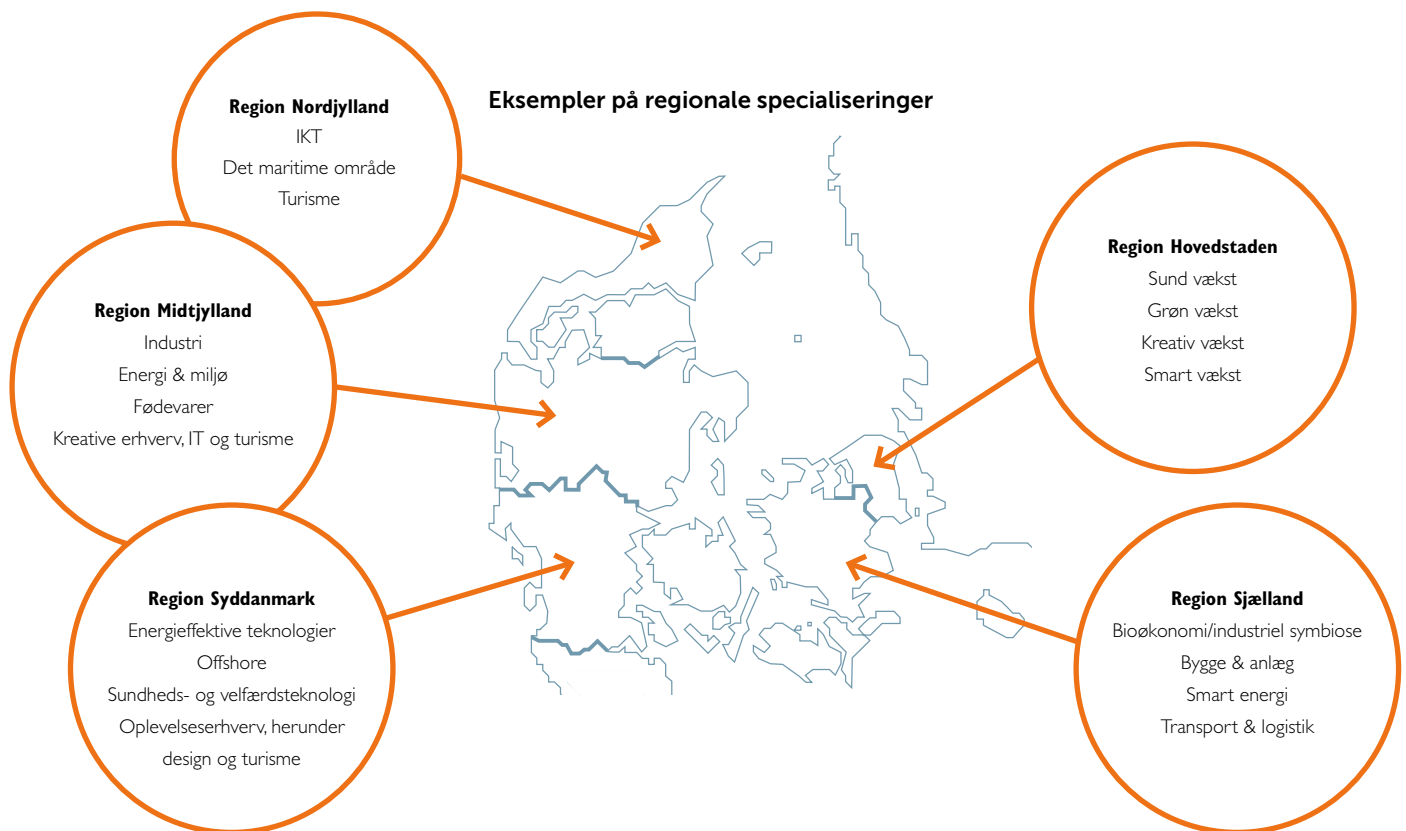
”Det, der er vigtigt i den forbindelse er, at de institutioner ikke kommer til at ligge som enlige øer. Det giver god mening at lægge dem, hvor der i forvejen er en industri, som f.eks. fødevarerindustrien i region Sjælland. På den måde kan vi skabe klynger af lignende virksomheder, så der opstår en synergieffekt”, siger Jens Stenbæk.

Det halter mange steder med bredbåndsdækning. Lolland-Falster er et af de steder i landet, hvor bredbåndsdækningen er dårligst. Her er det ikke nok at overlade det til markedskræfterne, siger Jens Stenbæk.

”Der er behov for et lovindgreb på området, og vi forsøger at lægge pres på Christiansborgpolitikkerne, så det bliver muligt for teleudbydere at bruge hinandens net, så vi kan få det, der hedder national roaming. Men der er også mange steder, hvor der mangler fiberkabler. Det løser ikke sig selv, så der må vi se, hvordan der kan sættes penge af til det”, siger Jens Stenbæk.

Regionerne er også opmærksomme på potentiale og udviklingsmuligheder for de små- og mellemstore virksomheder.

”Det er vores rolle som offentlig myndighed at understøtte udviklingen, så det går den rigtige vej”, siger Jens Stenbæk. •

Vækst i hele Danmark

Den nye regionale vækst- og udviklingsstrategi viser hvilke veje, de regionale parter vil gå for at skabe en attraktiv region med udvikling, vækst og beskæftigelse. Artiklen slår ned på en række af de områder, som regionerne har fokus på.

Af Laura Engstrøm

Trafik og infrastruktur

Region Nordjylland har indgået et tæt samarbejde med kommunernes kontaktudvalg for at lave en strategi for regionens trafik. Chef for regional udvikling, Henning Christensen, siger:

“Hvis tre kommuner søger om at få en ny vej dér, og syv kommuner vil noget andet, hænger det jo ikke sammen. Derfor er det vigtigt, at vi har en fælles strategi for udviklingen af trafikken i hele regionen”.

Nordjyske Jernbaner overtager togdriften for hele regionen fra DSB. Det har vist sig, at de kan få flere afgang for samme penge. Op til 75 pct. mere.

Derudover har Region Nordjylland indgået et samarbejde med Aalborg Universitet om smart teknologi. Med den teknologi kan en boks i bilerne kommunikere med skiltene, der indsamler informationer om trafikpropper, parkerings-

pladser og trafikalt flow på vejene. Det varer dog lidt, før det bliver en realitet, siger Henning Christensen:

“Vi må afvente, hvad den statslige politik bliver på dét område. Men der er mange muligheder”, siger Henning Christensen. •

Erhverv

Region Hovedstaden er ikke i konkurrence med resten af Danmark, men med andre storbyer i Nordeuropa. Og der er konkurrencen hård, fortæller Claus Bjørn Billehøj, direktør for Center for Regional Udvikling i Region Hovedstaden.

“Kommuner, universiteter og gerne stat må trække i samme retning, hvis vi vil klare os internationalt. Det gør vi ved at foreslå 10 fælles initiativer”, siger han.

Ét af de initiativer er Copenhagen Healthtech Cluster.

”Vi ved, der er et stort uopdyrket marked for velfærdsteknologi. Derfor er vi gået sammen med kommuner, de store virksomheder og hospitalerne om at gøre København til et knudepunkt for velfærdsteknologi. Det er noget, vi er gode til, og det fører både investeringer og arbejdspladser med sig”, siger Claus Bjørn Billehøj.

Region Syddanmark har en stærk Off Shore-industri, og det er oplagt at udnytte den styrke og viden, der allerede ligger dér, siger Dorthe Kusk, der er fungerende udviklingsdirektør i Region Syddanmark.

”En gang handlede det jo om olie-gasudvinding, men i dag er der størst vækst i vindsektoren. Der bliver omsat for 24 milliarder kroner, så der ligger et enormt potentiale. Vi ved, at bæredygtig energi er efterspurgt globalt og har derfor også fokus på energieffektiviseringsteknologier, hvor Danfoss er én af de store spillere” siger Dorthe Kusk.

Derudover har regionen to andre satsningsområder. Den ene er sundheds- og velfærdsinnovation og det andet er oplevelseserhverv, som omfatter design og turisme. ”Der skal nytænkning til, så vi får flere vækstvirksomheder. Nogle virksomheder har et stort potentiale, og til dem skaber vi et inkubator- og accelerator miljø, hvor det er muligt at få specialiseret rådgivning og sparring med investorer”, siger Dorthe Kusk.

Arbejdsmarked og uddannelse

Region Sjælland udmærker sig ved at have mange anlægsarbejder i de kommende år: Femern Forbindelsen, anlæg af hospitaler, veje, jernbane og Storstrømsbroen. Der skal bygges for i alt 140 milliarder kroner.

”De store investeringer skal ikke bare udmønte sig i konstruktioner af jern og beton, de skulle også gerne være med til at løfte vores arbejdsstyrke til at blive mere faglært, så dem, der har arbejdet med det, bagefter kan få arbejde rundt om i verden. Det er også en oplagt mulighed for at skabe praktikpladser,” siger Per Bennetsen, koncerndirektør i Region Sjælland.

Desuden vil Region Sjælland forsøge at lave såkaldte Study Labs, så ufaglærte i de områder, hvor der ikke er kompetencegivende uddannelser, kan modtage undervisning dér, hvor de bor.

Miljø, klima og energi

Region Midtjylland har ambitiøse mål, når det gælder miljø, klima og energi. Regionen er begunstiget med mange vindmøller, og derfor har den sat som mål, at 50 pct. af energien skal komme fra vedvarende energikilder i 2025. Det er også planen at fordoble biomasseudbyttet ved nye bære-

dygtige dyrknings- og produktionssystemer. Derudover er det regionens strategi, at mindst 70 pct. af det affald, der produceres i regionen, vil blive genanvendt i 2025.

Region Midtjylland har en række konkrete forslag til, hvordan de vil samarbejde på tværs af kommuner med fremtidens udfordringer på miljøområdet:

”Vi skal sikre grundvandet. Det gør vi ved at få ryddet op de steder, hvor der er pesticidrester eller har været uheld med for mange sprøjtemidler”, siger Hans Fredborg, der er vicedirektør i Region Midtjyllands miljøafdeling.

Derudover vil regionen sørge for, at den viden, der bliver skabt ved regnvandshåndtering i én kommune også kommer regionens andre kommuner til gavn.

”Vi bruger det også til at hæve bundlinjen i regionen generelt med den viden, der bliver skabt, når vi arbejder med klimatilpasning. Det kan være vi udvikler metoder, som også kommer de rådgivende virksomheder til gode”, siger Hans Fredborg.

Regional vækst- og udviklingsstrategi

En ny lov trådte i kraft 1. februar 2014. Ifølge den skal regionerne lave én fælles strategi for udvikling og vækst. Tidligere lavede Regionsrådet den regionale udviklingsplan og Vækstforum lavede den Regionale erhvervsudviklingsstrategi. Den regionale vækst- og udviklingsstrategi bliver udarbejdet i tæt dialog med kommuner, erhvervsliv, vidensinstitutioner og organisationer.

Strategien adresserer de regionale vækst- og udviklingsvilkår, herunder infrastruktur, erhvervsudvikling, turisme, uddannelse, beskæftigelse, udvikling i byerne, landdistrikterne og yderområderne, natur og miljø, rekreative formål, kultur og samarbejde med tilgrænsende lande. Den kan endvidere adressere grøn omstilling, større byers betydning for væksten, klimatilpasning, kollektiv trafik mv.

Kommunerne skal forholde sig til de regionale vækst- og udviklingsstrategier i relevante udviklingsstrategier, herunder planstrategien.

De nye strategier for vækst og udvikling kan ses på de enkelte regioners hjemmesider.

BYPLANPRISEN 2015

Prisen uddeles hvert år for planlægning, der er udtryk for innovation. Prisen er indstiftet af Dansk Byplanlaboratorium og Akademisk Arkitektforening og vinderen afsløres på årets Byplanmøde torsdag d. 1. oktober i Nykøbing Falster

Hvad er fælles for de nominerede?

Fælles for de tre nominerede er, at kommunerne er i gang med at tilpasse sig helt nye tider ved at omdanne en eksisterende struktur. Selvom der er lagt planer, så er der plads til at gribe nye initiativer i samarbejde med borgere, investorer og andre interessenter. Det er aktiv planlægning i praksis. Kommunerne bruger planloven aktivt på alle niveauer. Der er et eksempel på en planstrategi, som viser vejen for en hel kommunes udvikling. Der er eksempler på byomdannelsesområder ved gamle havne. Der er master- og helhedsplaner, og endelig er der eksempler på lokalplaner.

Hvem har fået prisen de sidste 3 år?

2014	Odense Kommune – Fra stor dansk by til dansk storby
2013	København og Frederiksberg kommuner - Den Grønne Sti og Nørrebro-ruten
2012	Roskilde kommune - Musicon

Haderslev kommune

Haderslev Havn for alle

Visionen er klar

Haderslev Havn blev udnævnt til omdannelsesområde omkring årtusindskiftet. Via borgermøder og etablering af et "§17 stk. 4 udvalg" blev der skabt en klar vision for området, der førte til, at der i 2004 var udviklet en masterplan. Visionen om "en selvstændig og markant bydel, der er tilgængelig for så mange som muligt" er hele vejen igennem blevet fastholdt og gennemført på trods af, at der i store dele af udviklingsperioden har været økonomisk krise i Danmark.

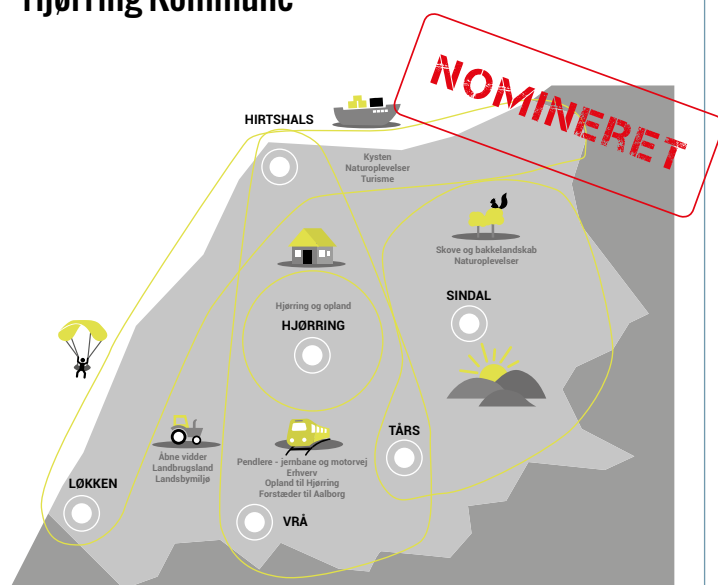
Høj arkitektonisk kvalitet

Der har været et tværsektorielt beredskab til at forfølge masterplanens intentioner og samtidig gribe de muligheder, der har vist sig i form af placering af private og støttede boliger, arbejdspladser samt undervisnings- og kulturbyggerier af høj arkitektonisk klasse. Det prisbelønnede VUC Lighthouse har trukket ungdommen til på uddannelsessiden, og det hele er skabt i smuk sammenhæng med Haderslev nyeste fyrtårn, nemlig Streetdome, der er en af de største skaterbaner i Nordeuropa. Kommunens høje arkitektoniske ambitioner er indfriet i området. Et studiebesøg kan anbefales.

Provinsby med Power

Kommunen nomineres for den helstøbte plan og evnen til at holde sigtet og visionen klar i en krisetid. Eksemplet viser os, hvor vigtigt det er at arbejde på tværs af forvaltningerne. Der er skabt en havn med blandet anvendelse, med plads til alle og med stor attraktionskraft – ikke mindst for de unge. I en tid hvor mange provinsbyer slås med manglende byliv og stadig ældre indbyggere, er det et eksempel, der er værd at studere. •

Hjørring Kommune

Strategisk tilpasning og investering

Plan- og Udviklingsstrategi med klare udmeldinger

Hjørring Kommune oplever nedgang i befolkningstallet og tilflytning til byerne. Det kræver tilpasning og prioritering. Hjørrings Plan- og Udviklingsstrategi arbejder derfor med omstilling indenfor 5 områder, nemlig bosætning, erhverv og jobskabelse, unge og uddannelse, sundhedsfremme og sidst men ikke mindst byernes roller og funktioner. Kommunen melder klart ud, at der skal investeres i de områder, hvor der er potentiale for vækst og udvikling, og at der skal tilpasses i de områder, hvor udviklingen er gået i stå. Det kan skabe nye kvaliteter begge steder.

Strategiske investeringer

Hjørring og områdebyerne ses som vækstgeneratorer, så der skal investeres og udarbejdes helhedsplaner for disse bysamfund. Med indvielsen af teateroplevelshuset i 2016 får kommunen et nyt kulturelt fyrtårn, og i planperioden skal der bl.a. etableres et ungdomshus og et nyt sundhedscenter.

Løkkensvej – et eksempel

Der er landsbyer i balance, og de vil blive støttet i deres udvikling. Men der skal også planlægges for de områder, hvor der er affolkning. Aktuelt arbejder kommunen med forskønnelse af 7 vejkanter langs Løkkensvej. Her vil man sikre en langsigtet og bæredygtig omdannelse ved at nedrive og skabe nye grønne zoner og forbindelser til den rige natur. Planen strækker sig over 20 år og vil langsomt give øget bokvalitet. Projektet er det første af sin art og tager fat i en af de væsentligste udfordringer i landets yderområder. •

Køge Kyst

(Køge Kommune og Realdania By)

Kultur i Søndre Havn

Udviklingsperspektiv på 20-25 år.

Køge Kyst er et partnerskab mellem Køge Kommune og Realdania By. Et af formålene er at transformere et gammelt havneområde. Udviklingsplanen for Søndre Havn blev offentliggjort i 2011. Lokalplanen for de to første etaper blev vedtaget i 2014, og i år begynder byggeriet. Intentionen var at skabe byliv før byen – og det er i høj grad lykkedes.

Den røde tråd

Fra begyndelsen har Køge Kyst arbejdet målrettet med at integrere kultur som en vigtig del af udviklingen af Køges nye bydel. Det sker ud fra en overbevisning om, at byliv skal komme før byggeri og anlæg. I Etape 0 - Livet før byen - etablerer og afprøver Køge Kyst i samarbejde med lokale aktører løbende forskellige byrum, organiseringer og udfoldelser langs stien, "Den røde tråd". Her finder man bl.a. kunstværker, historiske fortællinger, aktivitetsfelter og spændende mødesteder, så som den gule hal, der er et samlingssted for børn på bmx-cykler og ældre herrer, der bygger modelskibe. Der er også havnehaver med et uden-dørs køkken, "Dirt-jump" bane til vovelystne cyklister og Udsigten, hvor man kan spille musik og feste.

Ejerskab og medskabelse

Køge Kyst nomineres for nytænkning og metodeudvikling. Borgere og interessenter har været inddraget i alle faser og det er netop denne inddragelse, der har kvalificeret projektet og opbygget et ejerskab. I dag er Køge havn kendt af alle byens indbyggere og langt ud over kommunegrænsen. Det har stor betydning for områdets fremtid. •

Efter valget

Den nye regering har rokeret rundt på ministeriernes ressortområder heriblandt planloven. Læs her hvor nogle af de væsentligste planopgaver er havnet og hvilke udmeldinger der er fra regeringens side.

Minister Inger Støjberg

BYFORNYELSE OG ALMENE BOLIGER

Byfornyelse og Almene boliger er flyttet fra det nedlagte ministerium for By, Bolig og Landdistrikter til Udlændinge- Integrations og Boligministeriet. Her vil ministeren bl.a. lancere nye indsatser for de udsatte byområder, der nu igen benævnes ghettoer

Minister Eva Kjer Hansen

MILJØ OG DET ÅBNE LAND

Miljøministeriet og Ministeriet for Fødevarer, Landbrug og Fiskeri er blevet lagt sammen til et Miljø- og Fødevareministerium. Regeringen ønsker et større samspil mellem benyttelse og beskyttelse og vil gå til kamp mod overregulering.

Minister Troels Lund Poulsen

PLANLOVEN

Planloven er blevet flyttet fra Miljøministeriet til Erhvervs- og Vækstministeriet. I regeringsgrundlaget står, at Regeringen ønsker at liberalisere planloven, så kommunerne får mere frihed. Det gælder f.eks. i det åbne land og i de kystnære områder. Lempelserne af planloven skal ses som en del af en ny landdistriktsstrategi, der skal skabe vækst i hele landet.

” Vi vil også liberalisere planloven, så kommunerne får mere frihed. Det gælder blandt andet i det åbne land og kystnære områder. En liberalisering skal styrke udviklingen uden for de største byer og fortsat tage hensyn til natur og miljø. Regeringen vil fjerne loftet over tilladelser til miljømæssigt bæredygtige projekter, således at alle projekter kan imødekommes, såfremt de vurderes at være miljømæssigt bæredygtige.

Kilde: regeringsgrundlaget "Sammen for Fremtiden"

BYPLANLABORATORIET DELTAGER I DEBATTEN

Byplanlaboratoriet følger udviklingen nøje og er er gået sammen med Akademisk Arkitektforening og Foreningen af Byplanlæggere for at kvalificere debatten om planloven i løbet af efteråret. Hold øje med nyhedsbreve og hjemmesider.

STRATEGISK BYLEDELSE FOR FAGCHEFER

RESERVER PLADS NU

Strategisk Byledelse for fagchefer er et etårigt kompetenceudviklingsforløb for fagchefer i danske kommuner.

Forløbet med plads til 25 deltagere er en masterclass, et netværk og et læringsrum, som gør dig i stand til at handle strategisk i forhold til de udfordringer, som din kommune står overfor.

HOLD 1 STARTER 3. FEBRUAR 2016

Tilmeld dig, eller få tilsendt program, ved at skrive til cbu@dac.dk.
Tilmeldingsfrist d. 6 november 2015

PLANKALENDEREN

OKTOBER

BYPLANMØDE 2015: DEN REGIONALE BY

1.-2. oktober, Vordingborg, Guldborgsund og Lolland Kommuner, byplanlab.dk

FRA SAGSBEHANDLING TIL SAMARBEJDE

6.-7. oktober, København, arkitektforeningen.dk

INDIA LAB BANGALORE

5.-9 oktober, Bangalore (IN), ifhp.org

LANDSKABSURDERINGER

6.-7. oktober, Silkeborg, ferskvandscentret.dk

URBEGO PUBLIC SPACE & YOUTH ENGAGEMENT INDEX

15.-17. oktober, Porto Alegre (BR), ifhp.org

LOKALPLANER

19.-20. oktober, Silkeborg, ferskvandscentret.dk

VIDEREGÅENDE VVM

21.-22. oktober, Silkeborg, ferskvandscentret.dk

LOKALPLANKVALITET OG BYKVALITET

26.-27. oktober, København, byplanlab.dk

NOVEMBER

HUMAN MOBILITY, COGNITION AND GIS

9. november, Frederiksberg, ign.ku.dk

IFHP SUMMIT 2015

11.-13. november, Berlin (DE), ifhp.org

MODSTAND OG KONFLIKTER

12. november
byplanlab.dk

ØKONOMI I BYUDVIKLING

12. november og 9.-10. december, Nyborg,
byplanlab.dk

BYPLANHISTORISK SEMINAR

13. november, Frederiksberg, byplanlab.dk

VVM - I TEORI OG PRAKSIS

26. november, Vejle, landinspektoren.dk

BYKVALITET OG MOBILITET I BYOMDANNELSEN

30. november – 1. december,
Hovedstadsområdet, byplanlab.dk

Grønne parker, ren luft, en svømmetur i havnen og trygge og indbydende omgivelser. Tilsæt rent drikkevand og gode transportforbindelser, så er du godt på vej mod en 'liveable' by. Hvis du topper det hele med en velfungerende offentlig sektor, så har du fundamentet til en by, hvor indbyggerne trives, og hvor borgmesteren har grund til at være stolt.

Mød os på byplanmødet. Kontakt afdelingsleder Jesper Bredgaard på 5161 7707 / markedschef Torben Gade på 5161 4705.

GODE BYER ER FULDE AF LIV (OG HAR VISIONÆRE RÅDGIVERE)

www.ramboll.dk/liveablecities

RAMBOLL

VI ER 12.300 RÅDGIVERE, DESIGNERE OG INGENIØRER OG SKABER BÆREDYGTIGE HELHEDSLØSNINGER INDEN FOR BYUDVIKLING, BYGGERI, TRANSPORT, MILJØ, VAND, ENERGI, OLIE & GAS OG MANAGEMENT CONSULTING.